

Sisäministeriölle

Rikosuhripäivystyksen lausunto sisäisen turvallisuuden rahaston kansallisesta ohjelmasta

Viite: SMDno/2013/1021, lausuntopyyntö 26.6.2014

Rikosuhripäivystys (RIKU) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta sisäisen turvallisuuden rahaston kansalliseksi ohjelmaksi 2014–2020.

RIKU on ainoa Suomessa yleisiä rikosuhripalveluja järjestävä taho. RIKUlla on 29 palvelupistettä eri puolilla Suomea. Tuki- ja neuvontapalvelut rikosten uhreille, heidän läheisilleen ja rikosasioiden todistajille järjestetään ammatillisesti ohjattuna vapaaehtoistoimintana sekä suoraan ammattilaisten toimesta. RIKUa ylläpitävät Suomen Mielenterveysseura, Ensi- ja turvakotien liitto, Suomen Punainen Risti, Kirkkohallitus, Mannerheimin Lastensuojeluliitto sekä Suomen Setlementtiliitto.

Haluamme lausunnossamme nostaa erityisesti esille kaksi asiaa: ihmiskaupan uhrien auttamisen sekä rikosasioiden todistajien tukemisen. Molemmissa tilanteissa riittävä ja laadukas tuki edesauttaa hyvää rikosprosessia ja sitä kautta myös sisäistä turvallisuutta.

Ihmiskaupan uhrien auttaminen

RIKU on jo useita vuosia tehnyt yhteistyötä ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän kanssa ja olemme työskennelleet useiden kymmenien ihmiskauppaan liittyvien tapausten kanssa. On tärkeää, että myös järjestöt ovat tiiviisti mukana auttamistyössä, koska järjestöjen matalan kynnyksen palvelut helpottavat etenkin ns. pelkäävien uhrien saamista auttamisjärjestelmän piiriin. Tämä edesauttaa myös sitä, että uhri uskaltaa tehdä yhteistyötä viranomaisten kanssa rikosprosessin osalta.

Järjestöjen tärkeä asema ihmiskaupan uhrien auttamisessa on yleisesti tunnustettu, mutta pysyvää rahoitusta järjestöjen työlle ei vieläkään ole. Käytännössä järjestöt ovat näin ollen turvautuneet projektiluontoiseen rahoitukseen, jota kuitenkin vain harva toimija on saanut.

Rikosuhripäivystys esittää, että luonnoksen sivulla 26 olevaa painopistettä 4.4 (rikosten uhrien tuki) muutetaan siten, että siinä näkyy myös muu kehittämistarve kuin pelkkä koulutus ja että järjestöt mainitaan kohdassa erikseen esimerkiksi seuraavasti:

- ***ihmiskaupan uhrien tunnistamisen ja auttamisen tehostaminen eri toimijoiden – mukana lukien järjestöjen – auttamistyötä, yhteistyötä sekä koulutusta kehittämällä***

Todistajien tukeminen

Rikosuhripäivystyksen toiminnan yhtenä kohderyhmänä ovat rikosasioiden todistajat. Monet todistajat pelkäävät todistamista, mikä voi vaikuttaa rikosasian selvittämiseen ja tuomioon. Todistamista kohtaan tunnettua pelkoa voidaan vähentää, kun todistaja saa riittävästi tietoa ja tukea asiasta ja tarvittaessa myös tukihenkilön oikeuteen. Esimerkiksi Ruotsissa todistajia tuetaan yleisesti ja se koetaan tärkeäksi oikeusprosessin kannalta.

On hyvä, että painopisteessä 4.4 on nostettu esille todistajansuojeluohjelman kehittäminen. Uuden lain myötä todistajansuojeluohjelmasta tulee tärkeä keino suojella erityisessä vaarassa olevia todistajia tai muita vastaavassa uhkatilanteessa olevia henkilöitä ja heidän läheisiään.

Tämän lisäksi olisi kuitenkin tarpeellista kehittää yleisempää todistajien tukea. Tuki voidaan toteuttaa kohdennettuna palveluna esimerkiksi poliisin ohjaamana tai päivystysluntoisena käräjä- ja hovioikeuksissa. RIKULLa on tällä hetkellä todistajan tuki-toimintaa muutamalla paikkakunnalla Lapissa sekä Vaasassa, mutta tätä toimintaa ei voida kehittää, koska rahoitusta siihen ei ole kansallisesti saatavilla, koska painopiste on rikoksen uhrien tukemisessa.

Rikosuhripäivystys esittää, että luonnoksen sivulla 26 olevaan painopisteeseen 4.4 (rikosten uhrien tuki) lisätään uusi kohta esimerkiksi seuraavasti:

- ***Neuvonta ja tuki rikosasioissa todistaville henkilöille***

Vaihtoehtoisesti todistajan tukemista koskeva kohta voitaisiin lisätä sivulla 31 olevaan painopisteeseen 5.4. muuttamalla kohtaa siten, että se ei koskisi pelkästään radikalisoitumiseen liittyviä tapauksia.

Lopuksi

Ohjelmaluonnoksessa on arvioitu liikkuvuuden lisääntymisen lisäävän samalla rajat ylittävää rikollisuutta ja ihmiskauppaa. Myös muun muassa nettirikollisuuden arvioidaan kasvavan.

Rikosuhripäivystys korostaa, että edellä mainitut asiat lisäävät tarvetta vahvistaa rikosten uhrien tukemista. Merkittävä osa edellä mainitusta rikollisuudesta on sellaista, että syyllisten saaminen kiinni on hyvin vaikeaa. Tämä ei kuitenkaan vähennä uhrien tukitarpeita.

Toisaalta liikkuvuus vaikuttaa myös siihen, että ulkomaalaistaustaisten uhrien – sekä pysyvämmiin oleskelevien että turistien – määrät tulevat lisääntymään. Samoin lisää-

tyy haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden kuten paperittomien määrä. Myös nämä lisäävät tarvetta kehittää uhrien tukipalveluita. Yksi haaste on kielikysymys ulkomaalaistausten uhrien tukemisessa, koska uhrien tulkkaukseen ei yleensä ole rahoitusta ja se käytännössä vaikeuttaa palveluiden tarjoamista.

Haluamme myös nostaa esille sen, että rikosten uhrien ohjaaminen uhrien tukipalveluihin vähentää omalta osaltaan poliisin työn paineita. Tämä on tärkeää huomioida sekä uhripalveluiden kehittämisessä että poliisin koulutuksessa.

Leena-Kaisa Åberg
toiminnanjohtaja

Rikosuhripäivystys
Maistraatinportti 4 A 7.krs
00240 Helsinki
p. 050 3378 703
leena-kaisa.aberg@riku.fi
www.riku.fi